

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЮРЧУК ОЛЕКСІЙ ІВАНОВИЧ

УДК 378.147:373.2.011.3–051

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ВИХОВАТЕЛІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ РУХОВОГО РЕЖИМУ
В ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Рівне – 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Рівненському державному гуманітарному університеті, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
ПЕЛЕХ Юрій Володимирович,
Рівненський державний гуманітарний університет,
проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи, професор кафедри загальної педагогіки, соціальної роботи та освітнього менеджменту.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ЗДАНЕВИЧ Лариса Володимирівна,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
завідувач кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик;

кандидат педагогічних наук, доцент
КУРТОВА Галина Юріївна,
Національний університет «Чернігівський колегіум»,
доцент кафедри біологічних основ, фізичного виховання, здоров'я та спорту.

Захист відбудеться 04 квітня 2019 року об 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 47.053.01 у Рівненському державному гуманітарному університеті за адресою: 33000, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12.

Із дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Рівненського державного гуманітарного університету (33028, м. Рівне, вул. Пластова, 31).

Автореферат розіслано «04» березня 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. А. Гудовсек

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Дошкільний вік є оптимальним періодом формування потреби дитини в активній руховій діяльності, розвитку фізичних якостей, оскільки саме на цей час припадає становлення та функціональний розвиток дитячого організму. Інтенсифікація на сучасному етапі розумового виховання призводить до зниження рухової активності дітей, а надалі – виникнення недостатнього за обсягом рухового режиму, тобто гіподинамії (рухового голоду). Спостережувані за таких обставин у дошкільних навчальних закладах значущі вияви недостатності рухового режиму дітей не лише є детермінантами посиленої уваги до останнього і працівників означених закладів, і батьків, а й загалом окреслюють вимір проблеми недостатності рухового режиму дітей дошкільного віку.

Увиразнює проблему те, що на сьогодні надзвичайно гостро стоїть питання здоров'я дітей: за останні роки рівень захворюваності дітей віком 0–14 років становив понад 77%. Потужний негативний вплив на поширеність захворювань серед дітей дошкільного віку має «хвороба цивілізації» – залежність від електронних пристроїв, нездорове харчування, малорухливий спосіб життя. Різноманітні причини обмеження рухів, тривалість і ступінь їхньої вираженості створюють широкий діапазон змін в організмі – від адаптаційно-фізіологічних до патологічних (за результатами численних досліджень Б. Балке (B. Balke), Р. В. Веер (R. W. Ware), Н. Ф. Денисенко, М. П. Дерюгіної, Г. А. Калюжина, Т. Ю. Круцевич, О. Г. Сухарєва). Тому залучення дітей дошкільного віку до активної рухової діяльності й оптимального рухового режиму постає важливим аспектом соціальної політики держави.

У Національній стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» обґрунтовано ефективність використання рухової активності для підвищення функціональних та фізичних показників і профілактики низки захворювань у людей; визначено потребу модернізації в закладах освіти системи фізичного виховання, яке має бути органічно поєднано з іншими компонентами здорового способу життя.

Стратегічні завдання збереження та зміцнення духовного, психічного та фізичного здоров'я дітей дошкільного віку, засвоєння ними цінностей фізичного виховання, виховання стійкого інтересу до рухової активності та потреби регламентовано законами України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), «Про дошкільну освіту» (2017), «Про охорону дитинства» (2018), «Про фізичну культуру і спорт» (2013), Базовим компонентом дошкільної освіти (2012), Національною доктриною розвитку освіти України в XXI ст. (2002), Національною стратегією з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року (2016), Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013).

З огляду на те, що оптимальну рухову активність дітей дошкільного віку в режимі дня забезпечують дошкільні навчальні заклади, вирішення означеної проблеми уможливілюватиме формування у майбутніх вихователів теоретичних знань, практичних умінь і навичок щодо організації та здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах.

Попри те, що проблему рухового режиму дітей опрацьовано сучасними науковцями (О. Л. Богініч, Е. С. Вільчковський, Н. Ф. Денисенко, М. О. Рунова та ін.) досить ґрунтовно, підготовка майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму не була предметом спеціального дослідження.

Парадигма вивчення проблеми підготовки майбутніх педагогів у педагогічній науці представлена різними аспектами, як-от: визначення сутності й змісту підготовки та формування готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності (О. А. Дубасенюк, Л. В. Зданевич, І. А. Зязюн, С. А. Литвиненко, С. В. Лісова, М. М. Марусинець, Ю. В. Пелех, О. Я. Савченко та ін.); удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту (В. Г. Ареф'єв, М. П. Данилко, А. П. Конох, Т. Ю. Круцевич, Н. М. Мацкевич, С. В. Мединський, Є. Н. Приступа, А. В. Сват'єв, Л. П. Сущенко, О. В. Тимошенко, Б. М. Шиян та ін.); підготовка студентів до фізкультурно-оздоровчої роботи з дошкільниками та формування у них основних рухових дій, умінь і навичок (О. Л. Богініч, Е. С. Вільчковський, Н. Ф. Денисенко, Ю. О. Коваленко, В. М. Кошель, Н. В. Левінець, С. А. Петренко та ін.).

На підставі аналізу праць багатьох вітчизняних і зарубіжних учених констатуємо, що стан наукової розробленості сучасних проблем підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах не можна вважати задовільним. Прагнення покращити професійну підготовку майбутніх фахівців дошкільної освіти, ґрунтовне вивчення й аналіз підготовленості майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах сприятиме подоланню *недоліків і суперечностей* між:

- потребами суспільства у висококваліфікованих фахівцях дошкільної освіти, які виявляють сформованість навичок підготовки належного рівня здоров'я дитини дошкільного віку та відсутністю цілісної системи підготовки таких фахівців;
- загальним рівнем обізнаності випускників вищих навчальних закладів щодо потреби впровадження рухового режиму та відсутністю спеціальних практичних навичок його формування;
- укоріненням у роботі вихователів дошкільних навчальних закладів традиційних підходів до оздоровчої роботи з дітьми та невідповідністю до використання інноваційних методик (рухового режиму) для підтримання належного рівня їхнього здоров'я.

Зважаючи на соціальне значення проблеми якісної професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в царині здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах, недостатню розробленість такої проблеми в теорії і практиці, значне якісне погіршення стану здоров'я дітей дошкільного віку, недотримання норм рухового режиму та недостатню рухову активність дошкільників, а також необхідність подолання зазначених суперечностей, було визначено тему дисертації **«Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами темами. Тема дисертаційної праці є складником комплексної науково-дослідної теми кафедри

теорії і методики фізичного виховання Рівненського державного гуманітарного університету з наукового напрямку «Шляхи удосконалення професійної підготовки спеціалістів з фізичної культури» (номер державної реєстрації 0116 U 005225, код тематичних рубрик 77.03.17).

Тему дисертації затверджено вченою радою РДГУ (протокол № 4 від 25.04.2014 р.) і погоджено у бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 7 від 30.09.2014 р.).

Мета дослідження – наукове обґрунтування й експериментальна перевірка педагогічних умов і моделі підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах.

Для досягнення зазначеної мети передбачено виконання таких **завдань**:

1) проаналізувати стан розробленості проблеми у педагогічній теорії та практиці, визначити сутність основних понять та особливості підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах;

2) розробити модель, визначити й обґрунтувати педагогічні умови формування готовності майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах;

3) визначити компоненти, критерії, показники та рівні готовності майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах;

4) експериментально перевірити ефективність педагогічних умов і розробленої моделі підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах.

Об'єкт дослідження – підготовка майбутніх вихователів у вищих навчальних закладах.

Предмет дослідження – зміст, модель і педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань використано такі методи:

- *теоретичні*: аналіз філософської та психолого-педагогічної літератури, змісту освітніх програм і нормативно-правового забезпечення підготовки майбутніх вихователів у вищих навчальних закладах; синтез, абстрагування, порівняння, узагальнення теоретичних та експериментальних даних, моделювання педагогічних процесів;

- *емпіричні*: анкетування, тестування, педагогічне спостереження, експертне оцінювання, констатувальний і формувальний етапи педагогічного експерименту, ретроспективний аналіз власного педагогічного досвіду для виявлення ефективності педагогічних умов і запропонованої моделі підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах;

- *математичної статистики*: параметричний метод *t*-Ст'юдента для залежних вибірок (Paired Samples T-Test) і метод Колмогорова-Смирнова (One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test).

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальну роботу проводили на базі таких вищих навчальних закладів, як: Рівненський державний

гуманітарний університет, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка, Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Дослідженням було охоплено 270 майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів; 75 вихователів дошкільних навчальних закладів; 57 науково-педагогічних працівників педагогічних вищих навчальних закладів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *уперше*:

- виокремлено й теоретично обґрунтовано сукупність педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах (створення фізкультурно-оздоровчого середовища для формування мотивації майбутніх вихователів; інтеграція змісту підготовки майбутніх вихователів до забезпечення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах; практико-зорієнтована спеціальна підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в дошкільних навчальних закладах; педагогічний моніторинг як засіб управління процесом формування предметних компетенцій майбутніх вихователів), розроблено методику їхнього впровадження під час викладання дисциплін професійної та практичної підготовки;

- науково обґрунтовано модель підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах, яка складається із професійно-орієнтаційного, навчально-практичного та діяльнісно-творчого етапів; цільового, теоретико-методологічного та змістово-діяльнісного блоків; визначено сутність і рівні готовності майбутніх вихователів, критерії та показники її сформованості;

- конкретизовано структуру підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах, яка охоплює компоненти (мотиваційний, когнітивний і практичний); критерії (мотиваційно-ціннісний, інтелектуально-пізнавальний, діяльнісно-рефлексивний) і визначено їхні показники та рівневу диференціацію (базово-репродуктивний, конструктивний, продуктивний);

- *уточнено* зміст і сутність понять «руховий режим», «оптимальний руховий режим», «підготовка майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах», «готовність майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах», «педагогічні умови»;

- *удосконалено* діагностичний апарат дослідження стану сформованості готовності майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах; навчально-методичне забезпечення комплексного поєднання теоретичного та практичного навчання, самостійної роботи, використання традиційних та інноваційних форм і методів підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах;

- *подальшого розвитку* набули теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільному навчальному закладі.

Практичне значення одержаних результатів вбачаємо в розробленні навчально-методичного посібника «Основи підготовки майбутніх вихователів до

здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах»; упровадженні методики реалізації моделі підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах; розробленні й упровадженні навчально-методичного забезпечення курсу «Основи підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ» і навчальної дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання та валеологічної освіти» (навчальної та робочої програми; тематичних планів лекційних і практичних занять; опорних конспектів лекцій; методичних рекомендацій до виконання практичних робіт, завдань для самостійної роботи; тестового контролю знань студентів; довгострокових індивідуальних завдань; переліку запитань гарантованого рівня знань, шкали оцінювання; основної та додаткової літератури з курсу); доповненні й упровадженні інтегрованих програм навчальних дисциплін за циклом професійної та практичної підготовки в розрізі таких тем: «Фізичне здоров'я та сучасні методи визначення його рівня», «Фізичні вправи в розвитку рухового аналізатора людини», «Розвиток емоційно-вольової поведінки дошкільників у процесі фізичного виховання», «Формування моральності дітей у процесі фізичного виховання», «Співпраця дошкільного навчального закладу та сім'ї з оптимізації рухового режиму та оздоровленні дітей», «Методичні рекомендації щодо організації та проведення фізкультурно-оздоровчої роботи в ДНЗ», «Місце спортивних вправ і розваг в режимі ДНЗ», «Специфіка педагогічної діяльності вихователя у процесі здійснення рухового режиму в ДНЗ»; доповненні змісту завдань практики майбутніх вихователів.

Матеріали дослідження може бути використано здобувачами ступеня вищої освіти «бакалавр», науково-педагогічними працівниками вищих навчальних закладів, педагогічними працівниками дошкільних навчальних закладів, а також упроваджено в систему підвищення кваліфікації майбутніх вихователів.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Рівненського державного гуманітарного університету (довідка № 125-01-12 від 1.11.2018 р.), Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 01-16/1436 від 19.12.2017 р.), Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка (довідка № 05-16/91-1 від 25.04.2018 р.), Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (довідка № 04/70 від 17.05.2018 р.), Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 266 від 28.09.2018 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки дослідження викладено в доповідях та обговорено на науково-практичних конференціях, семінарах, форумах, педагогічних читаннях різного рівня, а саме:

- *міжнародних*: «Сучасне дошкілля: реалії та перспективи» (Київ, 2008), «Світ дошкілля: психолого-педагогічні проблеми дошкільної освіти» (Рівне, 2010), «Актуальні проблеми підготовки педагогічних кадрів для дошкільної освіти» (Рівне-Кременець, 2012), «Актуальні проблеми сучасної дошкільної та вищої освіти» (Одеса, 2014), «Актуальні проблеми науки про дитинство» (Рівне, 2015), «Психологічні основи здоров'я, освіти, науки та самореалізації молоді» (Рівне, 2015), «Гуманітарна парадигма як стратегія інноваційного розвитку освіти» (Рівне,

2017), «Психологічні основи здоров'я, освіти, науки та самореалізації особистості» (Луцьк, 2018), «Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти» (Рівне, 2018);

- *усеукраїнських*: «Фізична культура дітей та молоді на сучасному етапі: досвід та перспективи» (Рівне, 2012), «Управління професійним розвитком керівних і педагогічних кадрів в умовах запровадження випереджувальної післядипломної освіти» (Рівне, 2013), «Психологічна допомога особистості: сучасний стан та перспективи розвитку» (Рівне, 2014), «Актуальні проблеми дошкільної освіти: перспективи, інновації, розвиток» (Глухів, 2016), «Навчання і виховання в інклюзивному освітньому просторі: теорія та практика» (Хмельницький, 2018), «Проблеми формування здорового способу життя у молоді» (Одеса, 2018);

- *регіональних*: інтернет-форумі «Здоров'язбережувальні технології у сучасній освіті та зміцнення здоров'я дітей» (Рівне, 2017); педагогічних читаннях, присвячених 100-річчю від дня народження В. О. Сухомлинського «Творча спадщина Василя Сухомлинського в контексті сучасної науки і практики» (Рівне, 2018).

Результати наукового пошуку представлено в доповідях на засіданнях керівників закладів у галузі «Фізична культура і спорт» в Управлінні у справах сім'ї, молоді та спорту виконавчого комітету Рівненської міської ради; звітних наукових конференціях викладачів, співробітників, аспірантів, докторантів і студентів Рівненського державного гуманітарного університету (Рівне, 2010–2018).

Публікації. Основні теоретичні положення та висновки дисертаційної роботи відображено у 20 одноосібних публікаціях здобувача, серед яких: одинадцять відображають основні положення дисертації (з них одна – в зарубіжному виданні, одна – у виданні, що внесене до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus), три мають апробаційний характер, шість додатково висвітлюють результати дисертації.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (313 найменувань, із них 12 – іноземною мовою), 13 додатків. Загальний обсяг дисертаційної роботи становить 279 сторінок. Основний текст дисертації викладено на 210 сторінках. Робота містить 22 таблиці, 9 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність дослідження; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання та методи; аргументовано наукову новизну та практичне значення роботи; подано відомості про експериментальну базу дослідження, апробацію та впровадження основних його результатів, публікації автора, структуру й обсяг роботи.

У **першому розділі** – *«Теоретичні основи підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах»* – розглянуто теоретичні аспекти проблеми підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ на основі аналізу філософської та психолого-педагогічної літератури; сформульовано поняттєво-термінологічне поле дослідження; вивчено теоретичні підходи до підготовки майбутніх вихователів у вищому навчальному

закладі; проаналізовано сучасний стан підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ; розкрито змістові засади професійної фізкультурно-оздоровчої компетентності майбутніх вихователів; обґрунтовано сутність понять «руховий режим», «оптимальний руховий режим», «підготовка майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах» і схарактеризовано їхні складники.

На підставі ґрунтовного аналізу наукових джерел позиціоновано системний, компетентнісний і діяльнісний підходи як базові методологічні засади підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ. З'ясовано доцільність вибору таких підходів та осмислено їхні тлумачення в наукових працях.

На основі узагальнювального аналізу напрацювань фахівців із означеної в дисертації проблеми визначено *«руховий режим дітей дошкільного віку»* як раціонально поєднаний і логічно вибудований комплекс організаційних форм і методів фізичного виховання та самостійну рухову активність дитини протягом дня, від реалізації яких залежить стан її здоров'я, фізичний, психічний і гармонійний розвиток; *«оптимальний руховий режим»* – як усю рухову активність і самостійну рухову діяльність дітей, що відповідає їхнім віковим особливостям і фізіологічним можливостям та сприяє вихованню здорової, гармонійно розвиненої дитини.

Уточнено поняття *«підготовка майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах»* і подано із трактуванням як складний динамічний процес формування знань, умінь, професійних і особистісних якостей, які необхідні студентові – майбутньому вихователю – для ефективного здійснення рухового режиму в ДНЗ, кінцевою метою якого постає сформованість у них готовності здійснювати руховий режим у ДНЗ.

«Готовність майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах» витлумачено як цілісну інтегровану якість особистості майбутнього вихователя, що спрямована на підвищення рівня компетенції, розвиненість сукупності взаємопов'язаних компонентів, практичних умінь і навичок щодо здійснення рухового режиму в ДНЗ та забезпечення оптимальним руховим режимом дітей дошкільного віку в умовах ДНЗ у процесі професійно-педагогічної діяльності.

Констатовано, що оздоровчий ефект рухового режиму залежить від: характеру фізичних навантажень; поєднання вправ різного ступеня інтенсивності; введення додаткових занять із фізичної культури; поєднання загальноприйнятих форм роботи з фізичного виховання із загартуванням; урахування індивідуальних і вікових особливостей рухової активності дітей; диференційованого підходу до дітей із різним ступенем рухової активності; організації активного відпочинку дітей; дотримання принципів систематичності, послідовності й активності.

У контексті осмислення системи підготовки майбутніх вихователів систематизовано визначення поняття *«готовність майбутніх педагогів»* і виокремлено такі його домінанти: здібності особистості; феномен цілісності; професійна кваліфікація; результат цілеспрямованої підготовки. Готовність майбутнього вихователя представлено як сукупність взаємозумовлених компонентів – мотиваційного, когнітивного та практичного, від ступеня сформованості яких

залежить загальний рівень підготовленості вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ.

Розглянуто сутність компонентів готовності майбутніх вихователів. Мотиваційний компонент потрактовано як такий, що передбачає залучення майбутніх вихователів до фізкультурно-оздоровчої діяльності та формування додаткових компетентностей – щодо здійснення рухового режиму в ДНЗ. Когнітивний компонент – як той, що охоплює теоретико-методичні знання з гуманітарного, природничо-наукового циклів, а також циклів професійної та практичної підготовки, що сприяють науковому здійсненню рухового режиму дітей дошкільного віку з урахуванням їхніх вікових, статевих, анатомо-фізіологічних особливостей, стану здоров'я та рівня фізичної підготовленості; залучає майбутніх вихователів до пізнавальної діяльності, забезпечує здатність до засвоєння знань з організації та здійснення рухового режиму із цілеспрямованим, довготривалим їхнім використанням. Практичний компонент спроектовано на здатність до набуття практичних умінь реалізації рухового режиму дітей, здійснення усвідомленого й обґрунтованого вибору елементів рухового режиму, форм і методів організації оздоровчої діяльності дітей, критичного оцінювання педагогічної проблеми та знаходження шляхів її вирішення.

Унаслідок узагальнення наукових поглядів встановлено, що для успішного вирішення завдань рухового режиму в дошкільному навчальному закладі майбутньому вихователю необхідно мати належний обсяг знань про анатомо-фізіологічні, морфо-функціональні та психологічні особливості функціонування дитячого організму, способи охорони здоров'я, техніку виконання тих чи тих фізичних вправ, оперувати методичним інструментарієм проведення всіх форм фізкультурно-оздоровчої роботи.

У другому розділі – *«Моделювання педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах»* – обґрунтовано доцільність розроблення моделі підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ, визначено її компоненти (блоки); розкрито змістове наповнення педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів; визначено критерії, показники та схарактеризовано рівні підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ.

За основу сутнісних параметрів підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ обрано критерії (мотиваційно-ціннісний, інтелектуально-пізнавальний, діяльнісно-рефлексивний) та запропоновано конкретний показник до кожного з них. Показниками мотиваційно-ціннісного критерію названо цінності й мотиви майбутніх вихователів щодо здорового способу життя; прагнення до фізичної досконалості; фізкультурно-оздоровчої роботи з дошкільниками; ціннісне сприйняття й розуміння важливості рухового режиму в житті дошкільників. Показниками інтелектуально-пізнавального критерію визначено міцність знань; системність і ґрунтовність знань з методики й організації здійснення рухового режиму в ДНЗ; усвідомленість знань на рівні розуміння сутності й особливостей здійснення рухового режиму в ДНЗ, уміння застосовувати такі знання на практиці. У структурі діяльнісно-рефлексивного критерію подано

сформовані з комплексу необхідних для здійснення рухового режиму в ДНЗ компетентностей показники (аналітичні, організаторські, прогностично-проективні, дидактичні, комунікативні, дослідницькі, діагностичні, рухові). За допомогою теоретико-практичного аналізу виокремлено три рівні (базово-репродуктивний, конструктивний, продуктивний) сформованості готовності майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ.

Уточнено поняття *«педагогічні умови»* і потрактовано як цілеспрямована система педагогічних засобів, форм і методів навчання, що впливають на регуляцію освітнього процесу, сприяють динамічному розвитку і – як наслідок – уможливають реалізацію теоретико-практичної підготовки майбутнього вихователя до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах на високому рівні.

Визначено й обґрунтовано (за результатами пілотного дослідження вихователів та опитування науково-педагогічних працівників експертної групи вищих навчальних закладів України, задіяних в експерименті) чотири необхідні та достатні педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах.

Вибір першої педагогічної умови – *створення фізкультурно-оздоровчого середовища для формування мотивації майбутніх вихователів* – зумовлений тим, що створення фізкультурно-оздоровчого середовища впливає на мотивацію до рухової активності та на формування показників мотиваційно-ціннісного критерію готовності майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ. У межах дослідження розроблено спеціальний напрям діяльності студентів, який охоплював організацію спеціальних занять, навчальні завдання, фізкультурно-спортивні заходи (прищеплення студентам навичок здорового способу життя шляхом організації та участі у фізкультурно-спортивних і фізкультурно-оздоровчих заходах вищого навчального закладу, міста; залучення студентів як волонтерів до проведення Центром фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» фізкультурно-масових заходів); туристичні походи; участь у звітних наукових конференціях, семінарах, групових дискусіях, присвячених проблемам рухового режиму дітей; навчальні консультації; ділові ігри. Практичне розв'язання проблеми мало конкретну мету – формування у майбутніх вихователів установки на здоровий спосіб життя, інтересу до здійснення рухового режиму в ДНЗ, розуміння своєї ролі у збереженні здоров'я вихованців, набуття досвіду практичної організації рухової діяльності.

Друга педагогічна умова – *інтеграція змісту підготовки майбутніх вихователів до забезпечення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах* – відзначається спрямованістю на вдосконалення показників мотиваційно-ціннісного й інтелектуально-пізнавального критеріїв готовності майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ. Реалізація такої педагогічної умови передбачала інтеграцію дисциплін циклу професійної та практичної підготовки для формування системи знань психолого-педагогічних, анатомо-фізіологічних та методичних основ здійснення рухового режиму в ДНЗ і, відтак, для забезпечення зорієнтованості на формування та розвиток аналітичних, організаторських, прогностично-проективних, дидактичних, комунікативних, дослідницьких,

діагностичних та рухових компетентностей.

Особливе значення в аспекті набуття майбутніми вихователями практичних умінь і особистісних якостей мав курс «Основи підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ»; вибудований на ґрунті навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки. Вагому роль відіграли такі активні методи навчання, як дидактична гра «Круглий стіл», ситуаційно-рольова гра «Імітація» та ділова гра з використанням методу «шести капелюхів мислення» Едварда де Бона, введені для розвитку вміння опановувати способи організації та здійснення різних видів рухового режиму, закріплення навичок ефективного впровадження здорового способу життя в дошкільних навчальних закладах. Вирізнявся ефективністю метод змагання, що полягав у проведенні практичних занять у формі масового фізкультурно-спортивного заходу для вдосконалення та закріплення рухових умінь і навичок студентів, вироблення навичок правильної техніки виконання основних рухів; покращення фізичної підготовленості.

Третя педагогічна умова – *практико зорієнтована спеціальна підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в дошкільних навчальних закладах*, – присутня для формування мотиваційно-ціннісного, інтелектуально-пізнавального та діяльнісно-рефлексивного критеріїв готовності майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах, уможлиблювала отримання майбутніми вихователями практичного досвіду, а також професійно-педагогічних компетентностей щодо забезпечення здоров'я дітей і переосмислення пріоритетності здоров'язбережувальної діяльності, розширення професійних умінь, здобутих у ході навчання у вищому навчальному закладі.

Для її впровадження, відповідно до базових концепцій посібника «Педагогічна практика за вимогами кредитно-модульної системи» (Н. М. Горобаха, Т. І. Поніманська), розроблено завдання спеціальної підготовки, мета яких – формування вмінь організовувати та здійснювати руховий режим дітей дошкільного віку в дошкільних навчальних закладах. У контексті діяльнісно-рефлексивного критерію послуговувалися методами проєктів і портфоліо для ефективної реалізації завдань професійно-практичної підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах.

Четверта педагогічна умова – *педагогічний моніторинг як засіб управління процесом формування предметних компетенцій майбутніх вихователів* – впливала на вдосконалення показників інтелектуально-пізнавального критерію готовності майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ. Вибір умови зумовлений забезпеченням інформаційних умов для формування цілісного уявлення про стан готовності майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ. Для практичного впровадження такої педагогічної умови використано комплекс методів (традиційні й інноваційні) оцінювання знань і вмінь студентів. До традиційних належали тестування, анкетування, індивідуальні навчально-дослідні завдання, колоквиуми, курсові та кваліфікаційні роботи, семестрова й державна атестація (іспити); до інноваційних – методи застосування зворотного відліку «три-два-один», 3-крокові підсумки, стратегічні опитування. Інтеграція методів сприяла

розумінню динаміки змін у майбутніх вихователів на кожному освітньому етапі, розкриття якості їхньої підготовки до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах.

Обґрунтовані педагогічні умови постали базисом побудови моделі підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ (рис. 1), що спрямована на вирішення низки завдань, як-от: конкретизація та набуття компетенцій, необхідних майбутнім вихователям для успішної організації та здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах; забезпечення умов для їхнього формування; вироблення навичок організації та здійснення рухового режиму; перевірка ефективності визначених умов підготовки вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ.

Модель, що відображає особливості та практичні шляхи формування готовності майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ, охоплює такі системні компоненти як цільовий, теоретико-методологічний, змістово-діяльнісний, оцінно-результативний. Цільовий компонент моделі передбачав мету й основні завдання; теоретико-методологічний – методологічні підходи (системний, компетентнісний, діяльнісний), принципи (гуманізації, системності та послідовності, науковості, практичної спрямованості) та функції (аксіологічна, гносеологічна, прогностична, рефлексивна, розвивальна); змістово-діяльнісний – педагогічні умови, форми (аудиторні, позааудиторні заняття, контролю оцінювання та обліку знань і вмінь, науково-дослідна робота, спортивно-масові заходи), методи (активні, традиційні, змагання) та засоби навчання (слово педагога, літературні джерела, наочні матеріали, дидактична техніка, посібники динамічної проєкції, рухова активність, ігри); оцінно-результативний – компоненти, критерії та рівні готовності. Реалізація моделі передбачала такі етапи підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах: *професійно-орієнтаційний, навчально-практичний, діяльнісно-творчий*. Результатом реалізації моделі є сформована готовність майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ на продуктивному, конструктивному і базово-репродуктивному рівнях.

У третьому розділі – *«Дослідно-експериментальна перевірка педагогічних умов і моделі підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах»* – висвітлено організацію та методику експериментального дослідження; представлено впровадження педагогічних умов і розробленої моделі підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах; проаналізовано результати експериментальної перевірки ефективності реалізації педагогічних умов і моделі підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах.

На констатувальному етапі експериментальним дослідженням було охоплено 270 майбутніх вихователів. Установлено, що продуктивний рівень готовності мали 21,1% обстежуваних студентів за мотиваційно-ціннісним критерієм, 15,2% задіяльнісно-рефлексивним та 14,1% за інтелектуально-пізнавальним. На основі результатів констатувального етапу експерименту сформульовано висновок про

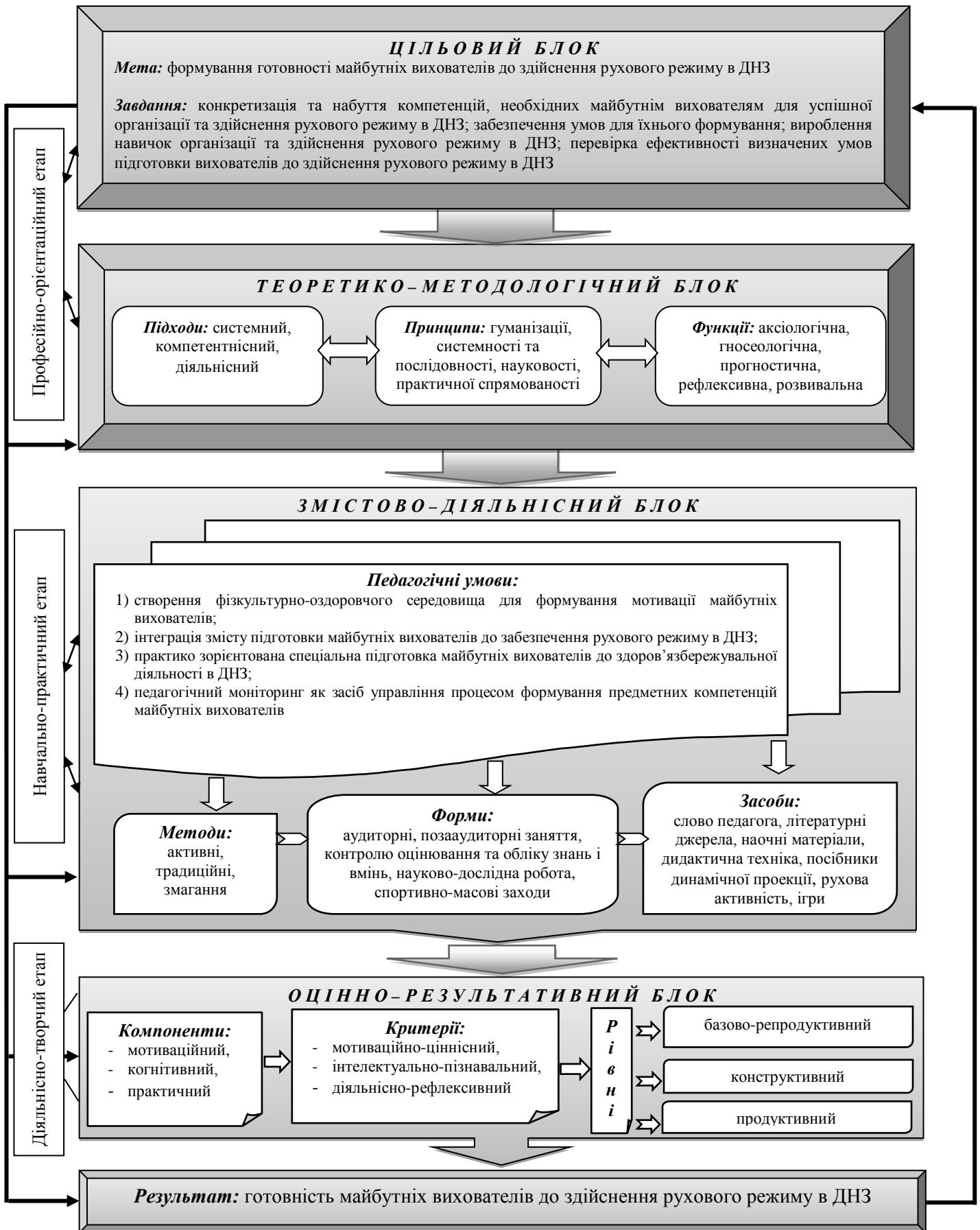

Рис. 1. Модель підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ

недостатню вмотивованість майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ; несформованість практичних умінь, навичок і професійно важливих для здійснення рухового режиму в ДНЗ якостей; необхідність організації та цілеспрямованого вдосконалення теоретичних знань і практичних умінь, зважаючи на недостатній рівень опанування майбутніми вихователями методик і технологій роботи в ході фізкультурно-оздоровчої та здоров'язбережувальної діяльності.

Формувальний етап експерименту з упровадження педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ було проведено впродовж 2015/2017 н.р. на базі Рівненського державного гуманітарного університету. У формувальному експерименті взяли участь 104 студенти спеціальності «Дошкільна освіта», 52 із яких утворили контрольну групу (КГ), 52 – експериментальну (ЕГ). Репрезентативність вибірки забезпечували випадковість вибору груп та однорідність основних якісних показників. На початку формувального етапу експерименту було проведено ввідний контроль (ВК). Після впровадження педагогічних умов і розробленої моделі підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах було проведено підсумковий контроль (ПК) (табл.1).

Таблиця 1

Результати сформованості готовності майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ на формувальному етапі дослідження (у %)

Групи	Рівні	Критерії готовності								
		мотиваційно-ціннісний			інтелектуально-пізнавальний			діяльнісно-рефлексивний		
		ВК	ПК	Приріст	ВК	ПК	Приріст	ВК	ПК	Приріст
КГ (52)	продуктивний	23,1	19,2	-3,9	15,4	15,4	0	11,5	11,5	0
	конструктивний	36,5	46,2	+9,7	40,4	42,3	+1,9	25,0	34,6	+9,6
	базово-репродуктивний	40,4	34,6	-5,8	44,2	42,3	-1,9	63,5	53,9	-9,6
ЕГ (52)	продуктивний	26,9	61,6	+34,7	27,0	59,6	+32,6	15,4	50,0	+34,6
	конструктивний	34,6	21,1	-13,5	36,5	23,1	-13,4	21,1	26,9	+5,8
	базово-репродуктивний	38,5	17,3	-21,2	36,5	17,3	-19,2	63,5	23,1	-40,4

За результатами підсумкового контролю констатовано про зростання кількості досліджуваних експериментальних груп із продуктивним рівнем готовності від 26,9% до 61,6% респондентів; із конструктивним – від 21,1% до 26,9%. Зафіксовано переважаючу позитивну динаміку рівнів сформованості готовності майбутніх вихователів ЕГ до здійснення рухового режиму в ДНЗ порівняно з аналогічними показниками КГ.

Ефективність організаційних форм, методів навчання та визначених педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму

спостережено також у динаміці зменшення чисельності обстежуваних із базово-репродуктивним рівнем – від 63,5% до 23,1% досліджуваних.

Надійність отриманих результатів експериментальної перевірки ефективності педагогічних умов і розробленої моделі підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах перевірено за допомогою методів математичної статистики: параметричного методу *t*-Ст'юдента для залежних вибірок (Paired Samples T-Test) і методу Колмогорова-Смирнова (One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test). З огляду на це постає очевидним, що мету дослідження досягнуто, завдання виконано, ефективність упровадження педагогічних умов і моделі підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах підтверджено.

ВИСНОВКИ

У дослідженні представлено результати теоретико-методичного обґрунтування й експериментальної перевірки ефективності моделі та педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ, що дає підстави для формулювання **висновків**.

1. На основі теоретичного аналізу наукових робіт проаналізовано стан розробленості проблеми у педагогічній теорії та практиці, визначено сутність основних понять та особливості підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах, вказано шляхи й форми підвищення ефективності підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах. Осмислено важливість рухового режиму для професійної діяльності педагога-вихователя. Визначено поняття «*руховий режим дітей дошкільного віку*» як раціонально поєднаний і логічно вибудований комплекс організаційних форм і методів фізичного виховання та самостійну рухову активність дитини протягом дня, від реалізації яких залежить стан її здоров'я, фізичний, психічний і гармонійний розвиток.

У процесі розгляду ступенів утомлюваності, які встановлюють за зовнішніми показниками стану організму дошкільників, доведено необхідність коригування рівня їхніх навантажень унаслідок добору *оптимального* рівня фізичної активності, який забезпечує максимально сприятливий ефект на організм дитини, зважаючи на її індивідуальний розвиток. *Оптимальний руховий режим* трактується нами як уся рухова активність і самостійна рухова діяльність дітей, що відповідає їхнім віковим особливостям і фізіологічним можливостям та сприяє вихованню здорової, гармонійно розвиненої дитини.

З'ясовано, що оптимальний руховий режим дітей дошкільного віку повинен передбачати: щоденні фізкультурно-оздоровчі заходи (ранкова гімнастика, гімнастика після денного сну, фізкультхвилинки, фізкультпаузи, рухливі ігри та фізичні вправи на прогулянці, загартовувальні процедури); заняття з фізичного виховання, оптимальність навантажень яких має забезпечувати оздоровчий ефект; дні здоров'я; прогулянки-походи за межі дошкільного навчального закладу; різноманітні форми фізкультурного дозвілля (фізкультурні розваги та свята, спартакіади поза дошкільним закладом, ігри-змагання між групами); самостійну

рухову діяльність; індивідуальну й диференційовану роботу з розвитку рухів; позагрупові типи занять, зокрема гурткову роботу; ефективні допоміжні засоби та водні процедури (обливання, обтирання, купання, збалансоване харчування, режим дня, гігієнічні процедури); лікарсько-педагогічний контроль за розвитком рухів та організацією рухового режиму; узгоджену спільну діяльність дошкільного навчального закладу та сім'ї з оптимізації рухового режиму, фізичного розвитку та оздоровлення дітей; дотримання принципу систематичності, активності та послідовності.

Уточнено поняття *«підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ»*. У контексті запропонованого науковцями бачення останнього визначено його як складний динамічний процес формування знань, умінь, професійних і особистісних якостей, які необхідні студентів – майбутньому вихователю – для ефективного здійснення рухового режиму в дошкільному навчальному закладі, кінцевою метою якого постає сформованість у нього готовності здійснювати руховий режим у дошкільних навчальних закладах.

Готовність майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах витлумачено як цілісну інтегровану якість особистості майбутнього вихователя, що спрямована на підвищення рівня компетенції, розвиненість сукупності взаємопов'язаних компонентів, практичних умінь і навичок щодо здійснення рухового режиму в ДНЗ та забезпечення оптимальним руховим режимом дітей дошкільного віку в умовах ДНЗ у процесі професійно-педагогічної діяльності.

2. Розкрито засадниче значення для формування готовності майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ *педагогічних умов*, які визначено як цілеспрямовану систему педагогічних засобів, форм і методів навчання, що впливають на регуляцію навчального процесу, сприяють динамічному розвитку та – як наслідок – уможливають реалізацію теоретико-практичної підготовки майбутнього вихователя до здійснення рухового режиму в ДНЗ на високому рівні.

Обґрунтовано чотири педагогічні умови, як-от: створення фізкультурно-оздоровчого середовища для формування мотивації майбутніх вихователів; інтеграція змісту підготовки майбутніх вихователів до забезпечення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах; практико-зорієнтована спеціальна підготовка майбутніх вихователів до здоров'язберезувальної діяльності в дошкільних навчальних закладах; педагогічний моніторинг як засіб управління процесом формування предметних компетенцій майбутніх вихователів. Практичні механізми впровадження педагогічних умов ґрунтуються на: розробленні конкретних проблемних ситуацій, які спрямовані на мотивацію навчальної діяльності з вивчення теоретичних питань організації рухового режиму в дошкільних навчальних закладах; створенні фізкультурно-оздоровчого середовища для майбутніх вихователів; практичній педагогічній інтеграції змісту навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки; набутті практичних умінь щодо організації та здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах шляхом наближення педагогічного процесу до реальних умов на основі ділових ігор в аудиторіях і на базі дошкільних навчальних закладів.

Розроблено модель підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах як комплексну інтегровану схему, що охоплює послідовність оперативних дій, які впливають на підвищення готовності майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ. Модель підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ представлена чотирма взаємопо'язаними блоками: *цільовим* (мета й основні завдання), *теоретико-методологічним* (методологічні підходи, принципи та функції), *змістово-діяльнісним* (педагогічні умови, форми, методи й засоби навчання), *оцінно-результативним* (компоненти, критерії та рівні готовності). Реалізація моделі передбачала такі етапи підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах: *професійно-орієнтаційний, навчально-практичний, діяльнісно-творчий*. Результатом реалізації моделі є сформована готовність майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах.

3. З'ясовано, що компонентами готовності майбутнього вихователя до здійснення рухового режиму в ДНЗ постають спрямованість фахівця на мотивацію до фізкультурно-оздоровчої діяльності та здорового способу життя; сформованість особистісно- і професійно-значущих якостей; наявність ґрунтовних знань з теорії і методики фізичного виховання дітей дошкільного віку та сформованість сукупності практичних умінь і навичок щодо здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах. Компонентами готовності обрано мотиваційний, когнітивний та практичний. Конкретизовано сутність критеріїв (мотиваційно-ціннісного, інтелектуально-пізнавального, діяльнісно-рефлексивного) готовності майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ. У процесі дослідження визначено показники готовності майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ. На основі теоретико-практичного аналізу виокремлено базово-репродуктивний, конструктивний і продуктивний рівні готовності.

На констатувальному етапі дослідження встановлено недостатній рівень готовності майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ. Базово-репродуктивний рівень готовності до здійснення рухового режиму в ДНЗ продемонстрували 40,0% обстежуваних студентів за мотиваційно-ціннісним критерієм, 45,9% – за інтелектуально-пізнавальним критерієм, 41,5% – за діяльнісно-рефлексивним критерієм. Конструктивний рівень виявили 38,9% досліджуваних студентів за мотиваційним критерієм, 40,0% – за інтелектуально-пізнавальним критерієм, 43,3% – за діяльнісно-рефлексивним критерієм. Продуктивний рівень мають 21,1% респондентів за мотиваційно-ціннісним критерієм, 14,1% – за інтелектуально-пізнавальним критерієм, 15,2% – за діяльнісно-рефлексивним критерієм.

4. Ефективність упроваджених педагогічних умов та розробленої моделі формування готовності майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ визначено за результатами формувального етапу експериментального дослідження. Проведений аналіз одержаних результатів дав підстави стверджувати, що освітній процес в експериментальних групах зазнав позитивних статистично вірогідних змін на відміну від контрольних, де останніх не спостережено. Істотність

і достовірність результатів експериментального дослідження доведено за допомогою параметричного методу *t*-Ст'юдента для залежних вибірок.

Простежено позитивну динаміку щодо зростання показників середніх значень вираженості особистісних характеристик майбутніх вихователів ЕГ. За результатами обробки даних дослідження з'ясовано, що студенти експериментальної групи, які навчалися з використанням виокремлених педагогічних умов, мають показники, істотно вищі за показники студентів контрольної групи, а саме: 61,5% за мотиваційно-ціннісним, 59,6% за інтелектуально-пізнавальним і 50,0% за діяльнісно-рефлексивним критерієм. У контрольній групі показники за інтелектуально-пізнавальним – 15,4% і за діяльнісно-рефлексивним критерієм – 11,5% не змінилися, тоді як за мотиваційно-ціннісним зменшено від 23,1 до 19,2%.

Отже, результати експериментального дослідження увиразнюють ґрунтовність підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах, а також слугують підтвердженням ефективності запропонованих педагогічних умов і розробленої моделі. Статичний аналіз даних відображає об'єктивність змін щодо сформованості готовності майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах у процесі проведення формувального етапу експерименту із залученням розробленої моделі та впровадження відповідних педагогічних умов.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ. Подальші наукові пошуки вбачаємо у вивченні здоров'язберезувальних технологій у освітньому процесі ДНЗ. Залишається актуальним питання професійного самовдосконалення вихователів закладів дошкільної освіти, а також активізації студентів на саморозвиток професійно значущих якостей, що сприяють ефективній фізкультурно-оздоровчій діяльності в ДНЗ.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, які відображають основні результати дисертації

1. Юрчук О. І. Організація індивідуального підходу у процесі фізичного виховання дітей. *Оновлення змісту, форм та методів навчання в закладах освіти*: зб. наук. пр.: наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. Рівне: РДГУ, 2011. Вип. 2 (45). С. 175–179.
2. Юрчук О. І. Оптимізація рухового режиму дітей дошкільного віку як необхідна умова здоров'язберігаючих технологій. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*: зб. наук. пр.: наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. Рівне: РДГУ, 2012. Вип. 5 (48). С. 143–147.
3. Юрчук О. І. Забезпечення рухового режиму в інклюзивних групах ДНЗ. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*: зб. наук. пр.: наук. зап. РДГУ. Рівне: РДГУ, 2014. Вип. 10 (53). С. 60–64.
4. Юрчук О. І. Сучасні психолого-педагогічні вимоги до професійної діяльності вихователів ДНЗ. *Нова пед. думка*: наук.-метод. журн. Рівне, 2014. Вип. 2 (78). С. 240–244.

5. Юрчук О. І. Діагностика професійної готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти. *Наук. вісн. Південноукр. нац. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського*: зб. наук. пр. Одеса: ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2014 р. С. 375–383.

6. Юрчук О. І. Особливості професійної підготовки студентів-дошкільників до здійснення рухового режиму дітей дошкільного віку. *Зб. наук. пр. Хмельн. ін-ту соц. технологій Ун-ту «Україна»*. 2015. № 11. С.44–47.

7. Юрчук А. И. Некоторые аспекты профессиональной подготовки будущих воспитателей в осуществлении двигательного режима в ДОУ. *Science and World. – Publishing House «Scientific survey»*, 2015. Vol. III, № 3 (19). P. 86–88.

8. Юрчук О. Вплив рухового режиму на фізичний стан дітей дошкільного віку. *Нова пед. думка*. Рівне, 2017. № 2 (90). С. 64–68.

9. Юрчук О. І. Застосування ділової гри як інноваційного методу навчання майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. *Інноватика у вихованні*: зб. наук. пр. / упоряд. О. Б. Петренко. Рівне: РДГУ, 2018. Вип. 7, т. 1. С. 303–312.

10. Юрчук О. І. Моделювання процесу підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ. *Зб. наук. пр. Хмельниц. ін-ту соц. технологій ун-ту «Україна»*. 2018. № 15. С. 44–47.

11. Юрчук О. І. Сформованість готовності майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в ДНЗ. *Нова пед. думка*. Рівне: РОППО, 2018. № 3 (95). С. 88–92. (Index Copernicus).

Опубліковані праці апробаційного характеру

12. Юрчук О. І. Питання наступності у фізичному вихованні дітей дошкільного і молодшого шкільного віку. *Наука, освіта, суспільство очима молодих*: матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф. студентів та молодих науковців (м. Рівне, 15–16 травня 2008 р.). Рівне: РДГУ, 2008. С. 96–98.

13. Юрчук О. І. Наступність з фізичного виховання як важлива умова цілісності та ефективності педагогічного процесу. *Сучасне дошкілля: реалії та перспективи*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. НПУ ім. М. П. Драгоманова (м.Київ, 16 жовтня 2008 р.). Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. С. 204–206.

14. Юрчук О. І. До наступності у фізичному вихованні старших дошкільників та молодших школярів. *Наука, освіта, суспільство очима молодих*: матеріали ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф. студентів та молодих науковців (м. Рівне, 19–20 травня 2010 р.). Рівне: РДГУ, 2010. С. 158–159.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

15. Юрчук О. І. Проблема наступності у фізичному вихованні дітей дошкільного і молодшого шкільного віку. *Вісн. КМУ. Серія: Педагогічні науки*: зб. наук. пр. Київ: КиМУ, 2007. Вип. 10. С. 299–309.

16. Юрчук О. І. Особливості індивідуального підходу у процесі фізичного виховання дітей. *Дит. садок*. 2011. № 2 11(587) берез. С. 18.

17. Юрчук О. І. Основні завдання професійної підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму у ДНЗ. *Актуал. пробл. дошк. та корекц. освіти*: зб. наук. пр. студентів і молодих учених. Рівне, 2015. С. 212–216.

18. Юрчук О. І. Оптимізація рухового режиму в умовах ДНЗ. *Фіз. культура, спорт і реабілітація в закладах освіти*. Рівне: РДГУ, 2016. Вип. 7. С.193–203.

19. Юрчук О. І. Педагогічні умови підготовки студентів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*: зб. наук. пр.: наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. Рівне, 2017. № 17 (60). С. 265–269.

20. Юрчук О. І. Основи підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах: навчально-методичний посібник. Рівне: РДГУ, 2018. 111 с.

АНОТАЦІЇ

Юрчук О. І. Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Рівненський державний гуманітарний університет. – Рівне, 2019.

У дисертації обґрунтовано особливості рухового режиму дітей дошкільного віку в умовах дошкільного навчального закладу; зміст і специфіку процесу підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах. Обґрунтовано й експериментально перевірено сукупність педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах і розроблено модель такого процесу.

Схарактеризовано сутність і висвітлено компоненти, критерії, показники та рівні готовності майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах. За результатами дослідження встановлено ефективність педагогічних умов і розробленої моделі підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах. Достовірність результатів експериментального дослідження перевірено за допомогою параметричного методу *t*-Стьюдента для залежних вибірок та методу Колмогорова-Смирнова.

Ключові слова: руховий режим, підготовка до рухового режиму, майбутні вихователі, дошкільні навчальні заклади, педагогічні умови, модель.

Юрчук А. И. Педагогические условия подготовки будущих воспитателей к осуществлению двигательного режима в дошкольных учебных заведениях. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Ривненский государственный гуманитарный университет. – Ривне, 2019.

В диссертации обоснованы особенности двигательного режима детей дошкольного возраста в условиях дошкольного учебного заведения; содержание и специфика процесса подготовки будущих воспитателей к осуществлению двигательного режима в дошкольных учебных заведениях. Обоснована и экспериментально проверена совокупность педагогических условий подготовки

будущих воспитателей к осуществлению двигательного режима в дошкольных учебных заведениях и разработана модель этого процесса.

Представлена характеристика сущности и освещены компоненты, критерии, показатели и уровни готовности будущих воспитателей к осуществлению двигательного режима в дошкольных учебных заведениях. По результатам исследования установлена эффективность педагогических условий и разработанной модели подготовки будущих воспитателей к осуществлению двигательного режима в дошкольных учебных заведениях. Достоверность результатов экспериментального исследования проверена с помощью параметрического метода t-Стьюдента для зависимых выборок и метода Колмогорова-Смирнова.

Ключевые слова: двигательный режим, подготовка к двигательному режиму, будущие воспитатели, дошкольные учебные заведения, педагогические условия, модель.

O. Yurchuk. Pedagogical conditions of the future pre-school teachers' training to the motion mode implementation in the pre-schools. – Qualifying research paper as a manuscript.

Thesis for the degree of Doctor of Philosophy in Pedagogy, speciality 13.00.04. *The theory and methodology of professional education.* – Rivne State University of Humanities, Rivne, 2018.

This thesis deals with the issue of the future pre-school teachers' training to the motion mode implementation in the pre-schools. The methodological principles of the future pre-school teachers' training to the motion mode implementation have been presented; the content and features of the motion mode in the pre-schools have been justified; content and special characteristics process of the future pre-school teachers' training to the motion mode implementation in the pre-schools have been singled out. The research has provided a rationale for content basics of the future pre-school teachers' professional health and recreation competence. This research has outlined and given the reasons for such notions as *motion mode, optimal motion mode, future pre-school teachers' training to the motion mode implementation in the pre-schools* and their components have been described. In the research the future pre-school teachers' training to the motion mode implementation in the pre-schools has been defined as a complex dynamic process of the knowledge, skills, professional and personal qualities developing. These ones have been identified as the necessary features for the student (the future pre-school teacher) for the effective motion mode implementation in the pre-schools.

Pedagogical conditions of the future pre-school teachers' training to the motion mode implementation in the pre-schools have been determined and generalized (health and recreation environment developing for the formation of the future pre-school teachers' motivation; contents integration of the future pre-school teachers' training to the motion mode implementation in the pre-schools; practically focused special training of the future pre-school teachers on health protection activities in the pre-schools; pedagogical monitoring as the means of managing the process of the subject competence developing of the future pre-school teachers). The realization process of the future pre-school teachers' training to the motion mode implementation in the pre-schools has been developed. Such

system components as the objective one (the aim and main tasks), theoretical and methodological (methodological approaches, principles and functions), content and activity (pedagogical conditions, forms, methods and means of teaching), evaluative and productive (components, criteria and willingness levels) have been outlined.

The structural components of the future pre-school teachers' willingness for the implementation of the motion mode in the pre-schools have been determined (motivational, cognitive and practical one). The core characteristics basics of the future pre-school teachers' training to the motion mode implementation in the pre-schools have been presented with three following criteria: motivational and valuable (students' focusing on a healthy lifestyle, physical improvement motivation, health and recreational activities implementation with preschoolers, values perception and comprehension of the motion mode importance in preschoolers' life); intellectual and cognitive (consistency and depth of knowledge dealing with the methodology and organization of the motion mode implementation in the pre-schools; knowledge awareness at the level of the core and peculiarities comprehension of the motion mode implementation in the pre-schools, the skills to apply this knowledge in practice); activity and reflexive (the complex of necessary competencies developing for the motion mode implementation in the preschoolers: analytical, organizational, prognostic and projective, didactic, communicative, research, diagnostic, and motion one). In accordance with the revealed criteria and their indicators, the levels of the willingness developing of the future pre-school teachers' training to the motion mode implementation in the pre-schools have been characterized.

Diagnostic methods to determine the level of willingness developing for the future pre-school teachers' training to the motion mode implementation in the pre-schools have been developed. The experimental method of pedagogical conditions implementation for the future pre-school teachers' training for the organization and motion mode implementation has been described. Program and methodological support for the special course of *Fundamentals of the future pre-school teachers' training to the motion mode implementation in the pre-schools* and the educational subject of *The theory and methodology of physical education and valeological education* for students in the specialty of *Pre-school education* have been developed. Integrated curricula of professional and practical training and the issues complex of the reproductive, optional, generalizing, concretizing character, practical exercises, and business games have been completed and characterized. The aim of its presenting is to develop the willingness of the future pre-school teachers' training to the motion mode implementation in the pre-schools. It has been disseminated the teaching and methodological support of the bachelors' practice in the speciality of *Pre-school education*.

According to the study results the effectiveness of pedagogical conditions and the developed model of the future pre-school teachers' training to the motion mode implementation in the pre-schools have been presented.

Key words: future pre-school teachers' training, motion mode, motion mode willingness, pre-schools, pedagogical conditions.